

ת"פ 18802/11/12 - בית המכס ומע"מ ירושלים נגד א א ס

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 18802-11-12 בית המכס ומע"מ ירושלים נ' א א ס
תיק חיצוני: .

בפני המאשימה נגד הנאשם
כבוד השופט ירון מינטקביץ
בית המכס ומע"מ ירושלים ע"י עו"ד ענבר עפרת וינשטיין
א א ס ע"י עו"ד יעקב שבת

החלטה

לפני בקשה להפסקת ההליכים בשל העדר כשירות של הנאשם לעמוד לדין.

רקע והתנהלות ההליכים

ביום 12.11.12 הוגש נגד הנאשם כתב אישום, המייחס לו עבירה של ניכוי מס תשומות ללא מסמך כדין, בכוונה להתחמק מתשלום מס בנסיבות מחמירות. על פי עובדות האישום, הנאשם ניכה בדיווחיו לרשות המסים תשומות מס ערך מוסף, בסכום כולל שמעל 1.5 מליון ש"ח, מבלי שהיו לו חשבוניות מס כנגד סכומים אלו.

תחילה יוצג הנאשם על ידי עו"ד מאהר חנא מטעם הסניגוריה הציבורית.

בדין ביום 17.9.13 הוחלף יצוגו של הנאשם, והוא יוצג ע"י עו"ד דאוד עזי באופן פרטי.

בדין ביום 9.1.14 הודה הנאשם במיוחס לו והורשע. ביום 27.3.14 טען ב"כ הנאשם דאז, עו"ד עזי, כי איתר חשבוניות מס המסבירות חלק מהתשומות אותן ניכה הנאשם וביקש לאפשר לנאשם לחזור בו מהודאתו. לפיכך ביטלתי את הכרעת הדין וקבעתי את התיק לשמיעת עדויות.

ביום 3.9.14 התייצב עו"ד שבת מסר כי הוא מייצג את הנאשם, וביקש לדחות את שמיעת ההוכחות, על מנת לבוא בדברים עם המאשימה. לאחר מספר דחיות שהתבקשו על ידי ב"כ הנאשם, נקבע התיק לשמיעת עדויות פעם נוספת (להשלמת התמונה אציין כי ישיבת הוכחות שנקבעה, נדחתה בשל אילוף של בית המשפט).

לצד ההליכים שנשמעו לפני, הגיש ב"כ הנאשם עתירה לבית המשפט העליון בשל דחיית טענות מקדמיות אותן העלה ביחס לניסוחו של כתב האישום וענינים נוספים (בג"צ 8592/14, א א ס נ' מדינת ישראל). בסופו של יום העתירה נדחתה (ר' פסק הדין מיום 24.3.15).

ביום 1.11.15 נשמעו עדויות המאשימה, בהעדר הנאשם, אשר לא התייצב לדין.

ביום 17.1.16 עלתה לראשונה טענה בדבר העדר כשירותו של הנאשם. בדיון הוצגו מסמכים רפואיים והנאשם הופנה לקבלת חוות דעת פסיכיאטרית.

ביום 1.3.16 התקבלה חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי וביום 7.4.16 התקבלה חוות דעת נגדית מטעם הנאשם.

ביום 17.7.16 העידו הפסיכיאטרים מטעם המאשימה ומטעם הנאשם.

חוות הדעת

מטעם הפסיכיאטר המחוזי הוגשה חוות דעתו של ד"ר יעקב שוורצמן. חוות הדעת נערכה על בסיס מפגש עם הנאשם במרכז הקהילתי לבריאות הנפש וכן על בסיס הכרות קודמת משנת 2015, במסגרתה נערכו שלושה מפגשים עם הנאשם לאחר שאושפז בבית החולים כפר שאול.

מחוות דעתו של ד"ר שוורצמן עולה, כי בבדיקות משנת 2015 אובחן כי היתה לנאשם אפיזודה פסיכוטית חולפת, אך הנאשם התנהג באופן נורמטיבי ואף הביע תמיהה על אשפוזו בבית החולים ועל אבחונו. הנאשם אף טען אז, כי אינו זקוק לטיפול ועל כן הקשר עם צוות המרפאה ניתק. עוד עולה, כי כבר באשפוז בשנת 2015 התעורר אצל הצוות הרפואי חשד להתנהגות מגמתית של הנאשם, לנוכח הפער בין ניסיונו להעמיד פני אדם השקוע בתוך עצמו לבין התנהגותו בפועל ותגובותיו.

הנאשם נבדק על ידי ד"ר שוורצמן ביום 28.2.16 במרכז הקהילתי לבריאות הנפש במזרח ירושלים. במהלך הבדיקה הנאשם עמד בפנינת החדר ומלמל לעצמו, אך להתרשמותו של ד"ר שוורצמן הוא הגיב לפניותיו. עוד ציין ד"ר שוורצמן, כי במהלך הבדיקה היתה לנאשם יציבה זקופה ותנועה חופשית.

ד"ר שוורצמן סיכם את חוות דעתו, בכך שהנאשם מתנהג בצורה מגמתית במטרה להימנע מההליך המשפטי ומסקנתו הייתה, כי הנאשם היה אחראי למעשיו בעת ביצועם והוא כשיר לעמוד לדיון.

מטעם הנאשם הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית אשר נערכה ע"י ד"ר לריה. חוות הדעת נערכה על בסיס שני מפגשים עם הנאשם ושיחות עם בני משפחתו ורופאיו. מחוות הדעת עולה, כי מצבו הנפשי של הנאשם מגלה תנודתיות מסוימת מבחינת כושרו לתקשר עם הסביבה אך מצבו הפסיכוטי הבסיסי של הנאשם נותר ללא שינוי. על פי חוות הדעת, הנאשם סובל ממצב פסיכוטי פעיל אשר לא השתפר משמעותית גם לאחר קבלת טיפול נוגד. מסקנתו של ד"ר לריה היא, כי הנאשם אולי מסוגל להבין את ההליכים, אך אינו מסוגל לסייע לעורך דינו בהכנת הגנתו ולהשתתף בדיוני בית המשפט בצורה אפקטיבית, ועל כן אינו כשיר לעמוד לדיון.

ביום 17.07.16 העידו לפני ד"ר שוורצמן וד"ר לריה.

בבית המשפט העיד ד"ר שוורצמן כי הנאשם מוכר לו מבדיקות קודמות. הוא שלל את הטענה כי הנאשם היה במצב פסיכוטי בעת שנבדק על ידו. לדבריו:

"מצב פסיכוטי זה מצב של קריסת מערכות עיבוד המסר. זה בדיוק כמו מחשב. הפעילות של המוח היא פשוטה המוח מקבל אינפורמציה, מעבד אותה ונותן אוטופוט. מה שקורה במצב פסיכוטי זה קריסת האמצע של עיבוד האינפורמציה. זו הסיבה שקראו למחלה סכיזופרניה ובעברית "שסעת". זה לא בגלל שצד אחד הולך

שמאל ואחד ימינה, אלא זה נתק בין קלט ופלט. אם למרבה הצער יש הפסקת חשמל, לא משנה כמה לוחצים על המקלדת, המחשב לא יגיב. הנאשם לא היה במצב כזה ולא משנה אם דרשתי להכנס או בקשתי להכנס, אדם בקריסת מערכות לא שומע את הפקודה ועושה מה שהוא רוצה. זו דוגמה אחת ויש עוד ואת זה אפשר לראות כבר בכניסה לחדר הבדיקות." (ש' 4-11, עמ' 32 לפרוטוקול מיום 17.07.16).

ד"ר שוורצמן אישר, בחקירתו הנגדית, כי אכן בדיקתו את הנאשם ביום 28.2.16 הייתה קצרה מאוד, אך הוא הדגיש כי די היה בה כדי לבסס את התרשמותו, לפיה הנאשם לא היה במצב פסיכוטי פעיל. ד"ר שוורצמן הדגיש, כי חוות דעתו מבוססת הן על הבדיקה ביום 28.2.16 וגם על התרשמותו הקלינית מן הנאשם, בבדיקות קודמות שערך לו (ר' שורות 11-13, עמ' 33 לפרוטוקול מיום 17.07.16).

ד"ר שוורצמן התייחס לחומר רפואי נוסף שהוצג לו במהלך עדותו, ממנו עולה כי הנאשם מטופל על ידי פסיכיאטר ומקבל זריקות נוגדות פסיכוזה. לדבריו אין בחומר זה כדי לשנות את חוות דעתו. ד"ר שוורצמן אף הביע תמיהה על כך שהנאשם, שהוא תושב, מטופל על ידי פסיכיאטר בעיר עכו.

ד"ר שוורצמן אישר בחקירתו הנגדית, כי אמר את המשפט "הנה עוד סיפור חדש" כאשר ראה את הנאשם בבדיקה. העד הסביר את המשפט בכך שהיה לו ניסיון קודם עם הנאשם (ר' שורות 24-27, עמ' 31 לפרוטוקול).

ד"ר לריה העיד גם הוא לפני. על פי עדותו:

"מצבים נפשיים הם תנודתיים. זה יכול להסביר שיש עליות ומורדות במצב. אבחנה של מחלה לעומת התקף בודד נעשית לאורך זמן. סכיזופרניה אפשר לאבחן אחרי שנה, שבמהלכה יש החמרה והפוגה. זה מה שרואים כאן. הדברים סותרים את התיעוד הקיים... היה באשפוז הראשון שיפור מהיר במצבו, זו תמונה שכיחה במצבים האלה. אחרי זה חלה שוב החמרה... אני ראיתי לראשונה את חוות הדעת של ד"ר שוורצמן היום בחטף, לפני שנכנסנו. אם מדובר על בדיקה מלפני שנה, זה לגמרי הגיוני שזו תהיה ההבחנה הראשונה, כפי שהסברתי, גם לפני ספרי האבחנה DSM או ICD10, נדרשת שנה של מחלה לפחות כדי לאבחן שזו מחלה ולא אפיזודה" (ר' שורות 2-18, עמ' 37 לפרוטוקול מיום 17.07.16).

במסגרת עדותו, התבקש ד"ר לריה להסביר את הפערים בין התנהגותו של הנאשם בבדיקות אותן ערך לו לעומת התנהגותו כאשר נבדק על ידי ד"ר שוורצמן, והסביר זאת באופיו התנודתי של מצבו הנפשי של הנאשם.

ד"ר לריה התבקש להסביר כיצד יכול אדם במצבו של הנאשם, אשר לדבריו אינו מתקשר עם סביבתו ואינו יכול לדאוג לצרכיו הבסיסיים ביותר (אוכל, שתיה או רחצה) לתפקד בביתו עם משפחתו. לדבריו, מצב נפשי כזה מצדיק אשפוז במחלקה סגורה בבית חולים. ויש לציין, כי מחוות דעתו של ד"ר לריה עולה כי הפסיכיאטר המטפל בנאשם, עימו שוחח, לא ראה להפנותו לאשפוז.

עדויות הגנה נוספות

מלבד ד"ר לריה וד"ר שוורצמן, העידו מטעמו של הנאשם דודו, מר א א ס ומר א א ס, אשר ליוו את הנאשם לבדיקה הפסיכיאטרית אצל ד"ר שוורצמן. כמו כן העידו שתי עובדות מנהליות במרפאתו של ד"ר שוורצמן.

מר א א ס העיד, כי לאחר שהבחין ד"ר שוורצמן בנאשם הוא אמר את המשפט "הנה סיפור חדש", דחף את הנאשם

לחדר הבדיקה ושם היתה פקידה ששוחחה עם הנאשם בערבית. העד אמר שרצה לתת לד"ר שוורצמן מסמכים, אך ד"ר שוורצמן סרב ואמר לו לקחת את הנאשם לכלא.

מראס העיד, כי ליווה יחד עם א את הנאשם לבדיקה הפסיכיאטרית. לדבריו, הרופא דחף את הנאשם לחדר הבדיקה "והדביק אותו לקיר" (ע' 48 לפרוטוקול ישיבת יום 30.10.16, ש' 33). א רצה לתת לרופא מסמכים רפואיים, אך הרופא סרב לקבלם ואמר למלווים שיקחו את הנאשם לכלא.

גב' פתחיה אבו אל הוא העידה, כי ממש לפני שנבדק הנאשם על ידי ד"ר שוורצמן, היא נכנסה לחדר הבדיקה לזמן קצר ביותר, על מנת לקחת דבר מה מהמקרר. העדה הכחישה את הטענה, כאילו ד"ר שוורצמן נהג בנאשם באלימות. לדבריה הנאשם נכנס לחדר הבדיקה לבדו, ד"ר שוורצמן הורה לו לשבת על הכיסא והנאשם לא הגיב. העדה חזרה באזני הנאשם על בקשתו של ד"ר שוורצמן, והנאשם עדיין לא הגיב, ואז ד"ר שוורצמן קרא למלוויו של הנאשם והם לקחו אותו.

העדה אמרה שלא ראתה כי מי ממלוויו של הנאשם ביקש להגיש לד"ר שוורצמן מסמכים רפואיים.

גב' אורטל רואש העידה, כי ראתה שהנאשם נכנס לחדר הבדיקה ולא הגיב לבקשתו של ד"ר שוורצמן לשבת. העדה שללה בתוקף את הטענה שד"ר שוורצמן הוא שהכניס את הנאשם לחדר הבדיקה.

טיעוני הצדדים

ב"כ המאשימה ביקשה להעדיף את חוות דעתו של ד"ר שוורצמן. בדבריה התייחסה, בין היתר, לכך שנושא מצבו הנפשי של הנאשם עלה לאחר שהתקיימו דיונים רבים במהלכם שיתף הנאשם פעולה עם עורכי הדין אשר יצגו אותו ונשמעו הוכחות.

ב"כ הנאשם ביקש להעדיף את חוות דעתו של ד"ר לריה. בסיכומיו תקף את חוות דעתו של ד"ר שוורצמן, והפנה לכשלים שונים שלשיטתו נפלו בדרך בדיקתו של הנאשם. בין היתר טען שד"ר שוורצמן נהג באלימות כלפי הנאשם והפנה לכך שד"ר שוורצמן לא ראה מסמכים רפואיים שונים ולא התייחס לכך שהנאשם מקבל טיפול תרופתי. כמו כן העלה טענות שונות ביחס למהימנותו של ד"ר שוורצמן וביחס לאופן ביצוע בדיקתו של הנאשם.

דין והכרעה

לאחר שנתתי דעתי לחוות הדעת, העדויות ששמעתי וטיעוני הצדדים, מסקנתי היא כי הנאשם כשיר לעמוד לדין. אבהיר:

הנטל הרובץ על הנאשם:

הגישה הרווחת בפסיקה היא, כי על נאשם הטוען לאי כשירות דיונית להוכיח את טענתו ברמה של מאזן הסתברויות. עם זאת, קיימת גם גישה רווחת פחות, כי די לנאשם להעלות ספק סביר בשאלת כשירותו. ר' למשל ע"פ 1526/02, פלוני נ' מדינת ישראל, שם נפסק (פסקה 26 לחוות דעתו של כב' הש' ד. חשין), שם נפסק:

"ב"כ המערער טען לפנינו, כאמור, כי קיים חשש שמא המערער לא היה כשיר לעמוד לדין. אינני בטוח כי די בחשש כזה על מנת להפסיק הליכים נגד נאשם (לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפשו סעיף 170 לחסד"פ). ככל שידיעתי משגת, השאלה של מידת ההוכחה המוטלת על הטוען להעדר כשירות לעמוד

לדין, טרם נדונה בבית משפט זה. בערכאות הדיוניות ניתן למצוא גישות שונות בעניין. יש אומרים שמידת ההוכחה היא במאזן הסתברויות (ראו ת"פ (ת"א) 2451/99 מדינת ישראל נ' כדורי, ניתנה ביום 18.2.02, מפי השופטת אמסטרדם, פסקה ח). ויש אומרים כי די לו למבקש הפסקת הליכים נגדו כי יוכיח קיומו של ספק סביר בדבר העדר כשירותו לעמוד לדין (ראו ת"פ (שלום - י-ם) 3103/98 מדינת ישראל נ' אוגדן מפעלים כלכליים בע"מ, ניתנה ביום 19.6.00, מפי השופט מינץ, בהסתמכו על תפ"ח 59/96 (ת"א) מדינת ישראל נ' פלוני, ניתנה ביום 31.3.97, מפי השופט המר; הגם שאינני בטוח אם השופט המר אכן כיוון לגישה זו, וראו החלטתו, פסקה 29). השיקולים בעניין זה הם שונים. בין היתר, יש להביא בחשבון את העובדה שמאז תיקון 39 לחוק העונשין, מידת ההוכחה של הגנת אי שפיות הדעת (בזמן מעשה) היא אך העלאת ספק סביר, שלא הוסר, בדבר התקיימות הסייג (ראו להלן סעיף 34כב(ב) לחוק העונשין). מנגד, אין להתעלם מכך שהטענה בדבר אי מסוגלות לעמוד לדין - להבדיל מטענה לתחולת סייג אי שפיות הדעת - היא טענה דיונית באופיה, מה שעשוי להוביל דווקא למסקנה כי מידת ההוכחה הדרושה היא במאזן הסתברויות. תימוכין נוספים לגישה האחרונה ניתן למצוא בלשון סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש: "ובית המשפט סבור ... כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין", וכן בלשון סעיף 170(א) לחסד"פ: "קבע בית המשפט ... שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין". לשון זו - "סבור" ו"קבע" - מרמזת כי לא די בהעלאת חשש שמא הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין, אלא נדרש כי בית המשפט יהיה בדעה ויקבע, באופן פוזיטיבי, שכך הוא הדבר.

ר' גם ע"פ 7748/08, פלוני נ' מדינת ישראל ותפ"ח 12-03-18062, מדינת ישראל נ' ארנסון.

מבין שתי הגישות, נראה לי כי יש הצדקה להשית על נאשם הטוען לאי כשירות דיונית נטל מוגבר, של עמידה במאזן הסתברויות, ולא די לו ליצור ספק. מעבר לעובדה כי זו הגישה הרווחת יותר בפסיקת בית המשפט העליון, טענת אי כשירות מתבססת על עניינים שבלבו של אדם, אשר אינם גלויים לעין. קשה יותר לסתור טענה של אדם בדבר מצבו הנפשי מאשר טענות אחרות, ועל כן טענה זו חשופה יותר להתנהגות מגמתית של נאשם.

כפי שאפרט בהמשך דברי, בנסיבות המקרה אין צורך להכריע בשאלת הנטל הנדרש, שכן הנאשם אף לא יצר ספק בשאלת כשירותו לעמוד לדין, בודאי שלא עמד במאזן ההסתברויות להראות כי אינו כשיר.

עדויות המומחים

חוות דעתו של ד"ר שוורצמן מבוססת על בדיקה שערך בעת האחרונה (28.02.16) וכן גם על בדיקות קודמות מן השנה שעברה, כאשר הנאשם הופנה לבדיקה בתנאי אשפוז בעקבות ארוע שהוגדר כ- "סכסוך שכנים ופגיעה ברכוש". כעולה מחוות הדעת, ד"ר שוורצמן התרשם מאדם בעל התנהגות מגמתית, אשר מטרתה להימנע מההליך הפלילי.

הנמקתו ומסקנותיו של ד"ר שוורצמן נראים לי משכנעים ומתיישבים עם השכל הישר ועם התרשמותי הישירה מהנאשם (כפי שאפרט בהמשך). התרשמתי מעדותו של ד"ר שוורצמן, כי הוא בדק את הנאשם באופן מקצועי והולם ולא ראיתי כי נפלו כשלים או הטיה מוקדמת של ממש ביחס לנאשם.

אני ער לכך, שבדיקותו של ד"ר שוורצמן את הנאשם ביום 28.2.16 היתה קצרה מאוד. לא ראיתי כי יש בכך כדי לפגוע במסקנותיו. בעדותו לפני הסביר ד"ר שוורצמן, כי כאשר אדם נמצא במצב פסיכוכטי כרוני קיימת אצלו "קריסת מערכות" הניכרת מיד לעין מקצועית. העד הבהיר, כי על פי מומחיותו ונסיונו המקצועי, הוא זיהה מיד כי הנאשם לא היה במצב

פסיכוכטי, בניגוד לרושם אותו ניסה ליצור, ועל כן קבע כי התנהגותו של הנאשם מגמתית. הדברים מתיישבים עם השכל ועם נסיון החיים. במיוחד כאשר מדובר בנבדק אשר כלל אינו משתף פעולה עם הבודק.

ד"ר שוורצמן אישר, כי כאשר הגיע הנאשם הוא אמר שמדובר ב"סיפור חדש", בשל נסיון העבר עם הנאשם. אכן, זו אמירה מיותרת אשר מוטב היה להמנע ממנה, אך אין בה כדי לגרוע ממשקלה של חוות דעתו.

חוות דעתו של ד"ר לריה מנגד, לא ביססה את הטענה כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין ואף לא יצרה ספק סביר בשאלה זו. לא התרשמתי כי בעת בדיקתו את הנאשם עשה ד"ר לריה שימוש בכלים ביקורתיים, או התמודד עם האפשרות שהנאשם יצר כלפיו תמונה מגמתית של מצבו, על מנת להביא להפסקת ההליכים המשפטיים. כך למשל, ד"ר לריה לא התייחס לשאלה (אותה העלה ד"ר שוורצמן), מדוע אדם המתגורר ב..... יבחר לקבל טיפול נפשי אצל פסיכיאטר בעיר עכו, ומדוע הרופא המטפל לא ראה להמליץ לאשפז את הנאשם, למרות מצבו הקשה המתמשך והעדר שיפור.

כמו כן, ד"ר לריה אישר בעצמו, כי על פי הספרות המקצועית המחייבת, על מנת לאבחן כי הנאשם סובל ממחלת נפש ממש, ולא מאפיזודה חולפת, יש צורך בפרק זמן של שנה לפחות. והנה, ד"ר לריה בדק את הנאשם פעמיים, בימים 23.3.16 ו- 4.4.16, ואין בחוות הדעת כל אינדיקציה לכך שהנאשם היה במצב פסיכוכטי רציף שנה קודם לבדיקותיו (ויש לציין בהקשר זה, כי ביום 4.6.15 התקיים דיון אליו התייצב הנאשם. לא רק שלא עלתה כל טענה בדבר מצבו הנפשי של הנאשם באותו דיון, אלא עולה מהפרוטוקול כי קודם לדיון שוחח הנאשם עם סניגורו על התיק).

כאשר נאשם מבקש לבסס טענה כי אינו כשיר לעמוד לדין, על מומחה מטעם הגנה להפעיל מנגנוני בקרה ולהתייחס לאפשרות, שמא הנבדק מציג לפניו תמונה לא מדויקת או מגמתית של מצבו, על מנת להביא להפסקת ההליכים נגדו. חוסר ההתייחסות לאפשרות זו, וקבלת דברי הנאשם ובני משפחתו כמות שהם, ללא כל בחינה או ביקורת, פוגעים מאוד במשקלה של חוות דעתו של ד"ר לריה.

עוד אומר, כי לד"ר שוורצמן יש יתרון נוסף על ד"ר לריה, שכן הוא מכיר את הנאשם לאורך תקופה ארוכה יותר, מאז אשפוזו הקודם. משכך, יכולתו לעמוד על התנודות במצבו הנפשי של הנאשם טובה יותר.

עדויות ההגנה

נתתי דעתי לעדויותיהם של קרוביו של הנאשם, א א ס ו א ס, אשר ליוו אותו לבדיקות. עדים אלה טענו כי ד"ר שוורצמן נהג בנאשם בגסות, דחף אותו לחדר הבדיקה באלימות ואמר להם לקחת אותו לכלא. לא ניתן לייחס לעדויות אלו כל משקל:

ראשית, טענותיהם של שני העדים נסתרו על ידי שתי עדות ההגנה, גב' פתחיה אבו אלהווא וגב' אורטל רואש, אשר הזמנו להעיד מטעמו של הנאשם. שתי העדות עובדות עם ד"ר שוורצמן במרפאה, שתיהן נכחו בעת שהגיע הנאשם עם מלוויו ושתיהן שללו את הטענה כי ד"ר שוורצמן נהג בנאשם באלימות או אמר למלוויו לקחת אותו לכלא. ככלל, בעל דין אינו יכול לבקש מבית המשפט לקבוע ממצאים בניגוד לעדותו של עד מטעמו (בכפוף לסעיף 10א לפקודת הראיות). אוסיף על כך, כי שתי עדות ההגנה עשו עלי רושם מהימן, ודבריהן ותיאורן את האופן בו בדק ד"ר שוורצמן את הנאשם נאמנים עלי.

מנגד, העדים א וא עשו רושם רחוק מאוד מלשכנע. עדויותיהם של השניים נראו לי מגמתיות, במטרה להשחיר את פניו

של ד"ר שוורצמן ולפגוע במשקלה של חוות דעתו, ולא ראיתי לקבל את דבריהם:

העד א א ס נחקר על ידי ב"כ הנאשם באופן מדריך, תוך שהתשובות הושמו בפיו. העד גם סתר את עצמו, שכן בתחילת עדותו אמר שד"ר שוורצמן דחף את הנאשם אל הקיר ולאחר מכן חזר בו מהטענה.

העד א א ס נכח באולם בזמן שהעידו עדים אחרים, קודם למתן עדותו. גם עד זה נחקר על ידי ב"כ הנאשם באופן מדריך.

התרשמות ישירה מהנאשם

מלבד חוות הדעת הפסיכיאטריות, על בית המשפט להביא בחשבון גם נתונים נוספים, ובהם ראיות שנשמעו והתרשמותו הישירה מן הנאשם. ר' למשל ע"פ 7747/08 ליאוניד ג'ילין נ' מדינת ישראל:

108. "ההחלטה בשאלת מסוגלותו של נאשם לעמוד לדין היא הכרעה משפטית הנתונה בידי בית המשפט... בבואו להכריע בשאלה זו, נעזר בית המשפט בחוות דעת של מומחים בתחום הפסיכיאטריה. יחד עם זאת, בית המשפט אינו כבול לקביעות שנקבעו בחוות דעת זו או אחרת, בייחוד כשמדובר במצב בו קיימות חוות דעת סותרות. על בית המשפט לבחון את טיבן של חוות הדעת ואת אמינותן במבחנים של מהימנות והגיון ולהכריע איזו מן התזות המוצעות מתיישבת עם המציאות העובדתית המוכחת [ראו: ע"פ 597/88 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5) 221, 243 (1992); ע"פ 8220/02 ברוכים נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(5) 724, 734 (2004)]. יתרה מכך, החלטתו של בית המשפט מבוססת גם על שיקולים "חוץ רפואיים" כגון התרשמותו מן הנאשם (ההדגשה שלי - י.מ.)"

הנאשם ניהל את ההליכים עת ארוכה, משנת 2013, ויכולתי להתרשם ממנו באופן ישיר. לכל אורך ההליכים, לא עלתה כל טענה ביחס למצבו הנפשי של הנאשם והתנהלותו בדיונים בהם נכח היתה כשל אדם מהשורה, ללא רמז לבעיה נפשית. לא יכול להיות ספק, כי לאורך הדיונים הנאשם הבין את ההליכים, שיתף פעולה עם סניגוריו השונים וידע להנחותם כיצד לפעול. ר' למשל פרוטוקול ישיבת יום 9.1.14, אז הודה הנאשם במיוחס לו, פרוטוקול ישיבת יום 4.2.14, שם מסר בא כוחו הקודם של הנאשם כי הנאשם איתר מסמכים רלוונטיים, וישיבת יום 18.12.14, שם התייחס בא כוחו הנוכחי של הנאשם למאמצים אותם עשה הנאשם לאתר רואה חשבון הנמצא בתחומי הרשות הפלסטינית.

הטענה ביחס למצבו הנפשי של הנאשם, עלתה לראשונה רק ביום 1.11.15, כאשר נמסר מפי ב"כ, כי לא התייצב לישיבת הוכחות משום שהוא מאושפז בבית חולים פסיכיאטרי. ולא מיותר לציין שלא הוטעג כל אישור רפואי לאשפוז זה, וגם אין לו שום אינדיקציה בחוות הדעת השונות.

והנה, מאז יום 17.1.16 החל הנאשם להגיע לדיונים כשהוא לבוש פיג'מה ובני משפחתו מוליכים אותו אל האולם ומחוצה לו. לאורך הדיונים ישב הנאשם וראשו שעון על כתפו של אחד ממלוויו מבלי שהגיב כלל לפנייתו של בית המשפט או להתייחס לנעשה סביבו. התנהגות זו חזרה באופן עקבי בכל הדיונים אליהם התייצב הנאשם, מאז אותו דיון.

לא שמעתי הסבר משכנע לקריסה הנטענת ביחס למצבו הנפשי של הנאשם, מאדם פעיל ומתפקד לשבר כלי, אשר אינו מתפקד או מתקשר עם סביבתו, תוך זמן כה קצר.

גם לא שמעתי כל הסבר, קל וחומר עדות, כיצד הנאשם, או בני משפחתו, דואגים לצרכי חייו הבסיסיים, כגון אוכל,

שתייה, לבוש או רחצה, במצב הקטטוני אותו הציג לפני. גם מעדותו של ד"ר לריה עלה, כי מצבו של הנאשם (כפי שהוצג לו ולבית המשפט) מצדיק אשפוז בכפיה, שכן בני משפחה אינם יכולים לדאוג לאורך זמן לצרכיו של אדם אשר אינו מתפקד - אך הנאשם נמצא בביתו.

אציין גם את התמיהה אליה הפנה ד"ר שוורצמן, מדוע אדם המתגורר ב....., מטופל דווקא אצל פסיכיאטר בעיר עכו. ברור, כי אדם רשאי לקבל טיפול נפשי בכל מקום בו יחפוץ. עם זאת, הבחירה לקבל טיפול אצל רופא הנמצא במרחק של כשעתיים נסיעה, מעוררת תמיהה, אשר לא שמעתי לה הסבר.

סיכום

לאור העדפתי את חוות דעתו של ד"ר שוורצמן ואת מסקנותיו ולאור התרשמותי הישירה מהנאשם, מסקנתי היא כי התנהגותו של הנאשם, כאילו אינו מתקשר עם סביבתו וסניגורו ואינו מתפקד, אינה נובעת ממצבו הנפשי אלא מהווה התנהגות מגמתית, אשר נועדה להביא להפסקת ההליכים המשפטיים. אמנם מהחומר הרפואי שהוצג עולה, כי הנאשם סובל מבעיות נפשיות, אך הן אינן עולות כדי מחלת נפש קשה ומצב פסיכוטי פעיל כרוני, כפי שנטען על ידי ההגנה.

הנאשם לא יצר ספק בשאלת כשירותו לעמוד לדין ועל כן דוחה הבקשה להפסקת ההליכים.

בשולי הדברים ראיתי להעיר, כי הוטחו בד"ר שוורצמן טענות קשות, כאילו תקף את הנאשם במהלך בדיקתו וכאילו פעל בחוסר תום לב - ולא ראיתי כי יש לטענות אלו בסיס.

לדיון לפני ביום 18.12.16, 11:00.

במועד זה ישמעו פרשת ההגנה וסיכומי הצדדים. ככל שיש לנאשם עדי הגנה עליו לדאוג לזימונם.

להודיע.

ניתנה היום, כ"ב חשוון תשע"ז, 23 נובמבר 2016, בהעדר הצדדים.

חתימה

ניתנה היום, ו' כסלו תשע"ז, 06 דצמבר 2016, בהעדר הצדדים.